

Motion till riksdagen 2023/24:2912

av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S)

med anledning av prop. 2023/24:152 Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen beslutar att 16 kap. 2 a § miljöbalken (1998:808) ges den lydelse som anges i motionens bilaga.

Motivering

Den gröna omställning som pågår globalt med en omfattande nyindustrialisering i vårt land medför stora möjligheter för Sverige. Vi har en industri i framkant och flera andra förutsättningar som ger goda möjligheter till fler jobb med ökat välstånd som följd. Men det förutsätter en välavvägd politik och även samsyn över blockgränsen om vissa centrala frågor.

En sådan fråga av stor betydelse för utvecklingen framöver är behovet av bättre fungerande miljöprövningar. I augusti 2005 infördes en möjlighet till begränsad miljöprövning genom s.k. ändringstillstånd. Tillståndsprövningen förenklades för att angelägna och brådskande ändringar av miljöfarliga verksamheter inte skulle försvåras.

Reformen innebar att prövningen begränsas till att enbart avse ändringen av en miljöfarlig verksamhet och de tidigare meddelade villkor för verksamheten som har ett samband med ändringen. Men det är en lämplighetsfråga i vilka fall ett ändringstillstånd ska kunna meddelas. Att utrymmet för ändringstillstånd är begränsat innebär att en gränsdragningsproblematik finns samt att prövningsmyndighetens bedömning krävs i fråga om huruvida avgränsningen av ansökan är lämplig eller inte. Av praxis framgår att den lämplighetsbedömning som krävs tar betydande resurser i anspråk i prövningsprocessen samt att möjligheten till ändringstillstånd av myndigheterna tolkas restriktivt. I de flesta fall medges inte ändringstillstånd. Ett exempel är när ett företag ansöker om

ändringstillstånd för att öka sin produktion, utan någon ytterligare miljöpåverkan. I dessa fall brukar myndigheterna ändå kräva en omprövning av hela verksamheten.

För att tillståndprocesserna ska kunna effektiviseras bedömer vi det som centralt att förslaget från den utredning som tillsattes av den socialdemokratiskt ledda regeringen, Miljöprövningsutredningen, om att ändringstillstånd ska bli huvudregel införs. Fler verksamheter måste kunna ändra sina tillstånd på ett lättare sätt. Vi socialdemokrater, men även många andra aktörer, har vid ett flertal tillfällen lyft fram behovet av just detta. Om ändringstillstånd blir huvudregeln kommer det att öka investeringsviljan och bidra till infasning av ny teknik och därmed till fler jobb och klimatomställning.

I enlighet med sitt tilläggsdirektiv lämnade Miljöprövningsutredningen även vissa förslag om obligatorisk omprövning och ökad tillsyn. Men utredaren skrev samtidigt att ett genomförandeunderskott avseende omprövning av gamla tillstånd inte borde hindra möjligheten att modernisera verksamheter genom ändringstillstånd. Utredaren argumenterade kraftfullt för en ökad användning av ändringstillstånd och pekade även på att det nu med digitaliseringen finns bättre möjligheter att få en överblick över en verksamhets totala verkningar på miljön även vid fler ändringstillstånd.

Regeringen har utifrån underlaget från utredningen haft att avgöra i vilken utsträckning beredningsunderlaget ska användas för att lägga fram en proposition utifrån utredningens förslag eller fatta andra regeringsbeslut. I propositionen meddelar nu regeringen sin syn att utredningens förslag till utökad möjlighet till ändringstillstånd förutsätter att även ett system för obligatorisk omprövning införs. Denna fråga behandlas dock inte i det aktuella lagstiftningsärendet. Därför menar regeringen att det finns hinder mot att nu gå vidare med förslaget om ändringstillstånd fullt ut.

Ändå har regeringen valt att presentera förslaget som en betydande förenkling, något som vi menar inte är med verkligheten överensstämmande. Vi menar tvärtom att det med den föreslagna lagtexten finns en uppenbar risk att nuvarande förhållanden i stort sett vidmakthålls, dvs myndigheternas bedömningar blir fortsatt styrande för när det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändring av verksamheten. I förlängningen torde detta innebära att de önskade effektiviseringarna av tillståndprocesserna uteblir, med uteblivna eller försenade investeringar som följd.

Eftersom författningstext alltid går före författningskommentarer så är regeln tydlig – bara om det inte är olämpligt ska det meddelas ändringstillstånd, och huvudregeln är att det är myndigheterna som avgör om det är lämpligt/olämpligt med ändringstillstånd. Samma restriktiva tolkning som görs i dag menar vi därför kommer att fortsätta att tillämpas.

För detta talar även en konsekvensbeskrivning avseende myndighetsprövningar som anges i propositionen: ”Eftersom utredningens förslag om obligatorisk omprövning av miljöfarlig verksamhet för moderna miljövillkor inte behandlades i detta lagstiftningsärende bedöms konsekvenserna för prövningsmyndigheterna bli mer begränsade än utredningens förslag och bedöms därmed kunna hanteras inom befintliga budgetramar.”

Vi menar att genom att Miljöprövningsutredningen har berett frågan om ändringstillstånd så finns det tillräckligt underlag för ett regeringsförslag i enlighet med utredningens förslag och vill att lagändringen i stället ges den i bilagan angivna lydelsen.

Bilaga

Förslag till lag om ändring i miljöbalken (1998:808)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 2 a § miljöbalken (1998:808) ska ha följande lydelse:

Propositionens förslag

16 kap.

2 a §

Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet ska tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd). *Ett ändrings-*

tillstånd får dock inte meddelas om

1. ansökan avser tillstånd för

hela verksamheten, eller

2. det är olämpligt att tillståndet

begränsas till att enbart avse

ändringen av verksamheten.

Socialdemokraternas förslag

16 kap.

2 a §

Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet ska tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen

(ändringstillstånd), *om inte ansökan*

avser hela verksamheten.

Anna-Caren Säterberg (S)

Joakim Järrebring (S)

Tomas Kronståhl (S)

Johan Löfstrand (S)

Malin Larsson (S)

Jytte Guteland (S)

Sofia Skönnbrink (S)